

esperanto USA

The ELNA Newsletter: News of the language problem and Esperanto as a possible solution ☆ 3/1998

UEA

90-jara!

Look inside for:

Mesaĝo de la Prezidanto	2
Why learn Esperanto	3
Letter about Esperanto	4
Film about Esperanto	5
News from USEJ	6
English in the world	7
Esperanto in the media	8
Recenzoj	
<i>tradukajoj el la rusa</i>	9
Alvokoj	11
Menciinde	11
Pri la ELNA-kongreso	11

VORTOJ DE LA ĈEFDELEGITO

Esperanto bezonas UEA – kaj UEA bezonas vin! Estas senfina kuriozaĵo al esperantistoj kiaj vi kaj mi, kial tiom malmultaj personoj perceptas kaj rekonas la valoron de Esperanto. Ni, kiuj jam scipovas kaj uzas Esperanton povas klare vidi, kiel utila ĝi estus por ĉiaj internaciaj grupoj, kiuj deziras komuniki unu kun la alia senĝene. Kiom da mono povus ŝpari la Unuiĝintaj Nacioj utiligante Esperanton!

Nu, la reala situacio estas, ke krom tiuj specialaj homoj kiaj vi kaj mi, kiuj tuj konstatis la valoron de Esperanto, la cetera mondo ne tre interesiĝas. Speciale en Usono, baze insuleca nacio, kies loĝantaro ĝenerale ne sufiĉe interesiĝas pri fremdaj lingvoj pro konvinko, ke komuna interkomprenado estas tre facila afero se ĉiuj parolos la anglan.

Pro tio ke registaraj subvencioj kaj vastaj reklam-kampanjoj ne eblas por Esperanto; pro tio ke sen efika organizado, la disvastigo de informoj pri Esperanto devas esti popolbaza entrepreno – persono al persono, grupeto al grupeto – ni nur malfacile kaj ne tre efike kaptas la atenton de la ekstera mondo.

Kaj pro tiuj cirkonstancoj, estas ege necese ke esperantistoj kuniĝu kaj kunlaboru efike por superi tiun mondvastan malagnoskon. Mikroskale ni faras tion loke per kluboj, foje per leteroj al gazetoj kaj ĵurnaloj. Sed Esperanto bezonas multe pli ol tio. Nacivasta, mondvasta ĝi devas esti. Kaj tio eblas nur per organiziĝo nacie kaj internacie.

Universala Esperanto-Asocio (UEA) estis fondita antaŭ 90 jaroj. Ĝiaj laŭstatutaj celoj estas samaj hodiaŭ kiaj ili estis en 1908: “Disvastigi la uzadon ... agadi por la solvo de la lingva problemo ... plifaciligi la ĉiuspecajn spiritajn kaj materiajn rilatojn inter la homoj, malgraŭ

diferencoj de nacieco, raso, sekso, religio, politiko aŭ lingvo ... kreskigi inter siaj membroj fortikan senton de solidaro, kaj disvolvi ĉe ili la komprenon kaj estimon por aliaj popoloj.”

Sen la daŭra aktiveco de UEA mondscale, ne eblas ke la esperantistaro kreskos, ne eblas ke Esperanto disvastiĝos tra la mondo, ĉar la mondo ne atentis disajn, malgrandajn kaj malfortajn grupojn. La gravaj instancoj kaj organizoj, kiujn ni devas penetri kaj eduki pri Esperanto atentis nur organizon videble stabilan, potencon kaj multmembran. Kaj lastatempe la membraro de UEA malkreskas. Tio, dum tempo kiam UEA antaŭenigas Kampanjon 2000, projekto, kiu tre eble havos pli grandan efikon ĉe la ekstera mondo ol iu ajn alia antaŭa projekto.

UEA bezonas vian membrecon, vian helpon. Se vi povas membriĝi nur en la plej malmultekosta kategorio (Membro kun Gvidlibro, nur \$10 jare!), tion faru! Via membreco estas plej grava – eĉ pli ol la mono. Se vi povas, elektu pli altan kategorion – Membro kun Jarlibro, Membro-Abonanto, Membro de Societo Zamenhof. Ĉiu esperantisto, ĉie en la mondo, devus subteni la internacian agadon, ĉar ĉefe tie estas la estonteco de Esperanto! Kaj fine, partoprenu tiun internacian aktivecon iĝante Delegito. La delegitoj – tiuj “konsuloj” (eble pli bone “ambasadoroj”) – de Esperanto en siaj propraj lokoj, pri siaj propraj fakoj, formas interplektitan kaj fortan reton de komuna interhelpo al esperantistoj mondvaste. Se vi deziras scii pli pri kiel estiĝi Delegito de UEA, komuniku kun mi per mia retadreso billharmon@esperanto.nu aŭ perpoŝte al: 2389 Thackeray Dr, Oakland CA 94611.

Bill HARMON

Esperanto League for North America
PO Box 1129, El Cerrito CA 94530,
USA/USONO
tel: 510/653-0998; fax: 510/653-1468;
e-mail: elna@esperanto-usa.org

President/Prezidanto: David T Wolff
Vice President/Vicprezidanto: Derek S Roff
Secretary/Sekretario: Ellen M Eddy
Treasurer/Kasisto: Anna Bennett
Other Board Members/Aliaj estraranoj:
Steven G Belant, Randy Dean, Mike Donohoo, Thomas Eccardt, Grant T Goodall, D Gary Grady, Dorothy B Holland, Reginald Jaderstrom, R Kent Jones

Director, Central Office/Direktoro de la Centra Oficejo: Miko Sloper
Vice Director, Central Office/Vicdirektoro de la Centra Oficejo: Ionel Oneț

esperanto USA

Newsletter published by the
Esperanto League for North America
Novaĵletero publikigita de
Esperanto-Ligo por Norda Ameriko
Vol. 34, No. 3
ISSN 1056-0297

Editor/Redaktoro: Ionel Oneț
tel. 510/653-0996; fax: 510/653-1468;
e-mail: ionel@esperanto-usa.org

Materials for *esperanto USA* should be sent to/Materialojn por *esperanto USA* oni sendu al: *esperanto USA*, PO Box 1129, El Cerrito CA 94530, USA/USONO, or by e-mail/aŭ e-poŝte al: usa@esperanto-usa.org.

The opinions expressed in this newsletter are those of the authors, and don't necessarily represent the point of view of ELNA or its newsletter/La opinioj esprimataj en ĉi novaĵletero apartenas al la aŭtoroj, kaj ne nepre prezentas la vidpunkton de ELNA aŭ ties novaĵletero.

Reprinting materials from this newsletter is permitted, provided that due credit is given, and a copy of the reprinted material is sent to ELNA/Estas permesate reaperigi materialojn el ĉi novaĵletero, kondiĉe ke oni ĝuste indiku la fonton kaj ke oni sendu ekzempleron de la republikigita materialo al ELNA.

Deadline for the next issue/Limdato por la sekva numero: 30.07.1998.

Saluton ĉiuj,

The Board is looking at the 1998-1999 budget now, and boy, is it discouraging. We have some major projects in the works, which will pay off in a couple of years, but for now things are a little tough. As I write this, the Board is in intense discussion about dealing with the problem. We're not going to go broke, but we will have to take money out of the endowment fund. Our expenses are about what we expected; but our income (ELNA and UEA memberships, book sales, and donations) has dropped significantly.

What can you do? (Besides donating even more to ELNA, which I've already suggested too often.) You can buy books from the new Book Catalog – and then you get something yourself! You can urge your friends to join ELNA. And while you're at it, consider joining UEA and your local group: be an Esperantist at the local, national, and international levels. We can still greatly enlarge ELNA membership by 1999: Everywhere I go, people like the idea of Esperanto, but we have to tell them where to find us.

I'm also looking for volunteers. We are setting up a Resources Committee to look for donations, grants, and other resources in an organized way. If you have experience in any of these, in fundraising, etc. and would like to help ELNA, please contact me. Thirteen volunteer board members just can't do everything that needs doing – we need your help, too.

Landa Kongreso reminders: It's getting closer, July 25-27. Get your registration and hotel reservation done soon! If your registration form has wandered off, call or e-mail the Central Office for another one, or print a copy from our web site,

www.esperanto-usa.org.

We're still looking for events for this. Send them to Tom Eccardt, 212/477-6516 or tecc@ms.com. If we don't get enough events, I'm considering leading a discussion on "Beavis kaj Butthead kontraŭ South Park: Kiu sučas pli?"

An Ege Bone! goes to Joel Brozovsky for his outstanding article in the magazine *Esperanto*. It's translated here in *Esperanto USA*. The next time someone asks you, "Why learn Esperanto?", this article provides the answers. It's that simple.

And an Ege Bone! to the Esperanto Society of Chicago. They were awarded \$1,600 and the 1998 Science prize of FAME, a German foundation, for their translation of a chemistry book. Kent Jones, of course, is the driving force behind this achievement.

And yet another Ege Bone! to Henry Studer, who helped start and teach an Esperanto course at University of California at Davis as well as creating valuable publicity. Every little step is progress.

Sorry about getting my own phone number wrong in my previous column. If I had cut-and-pasted it from an existing document instead of typing it by hand, my computer would have saved me from that mistake.

Thanks,

David WOLFF, President
dwolff@world.std.com
978/264-0286 (8-10pm Eastern time weekdays, noon-5pm weekends)

Plendojn pri la nericevo de *Heroldo de Esperanto* kaj komentojn pri ĝia enhavo oni sendu rekte al la eldonanto: Heroldo de Esperanto, C.P. 237, CH-6830 Chiasso 1, Svislando.

WHY DOES AN AMERICAN USE ESPERANTO

The author of this article was born in Washington State, and started to learn Esperanto there when he was a student, first in his hometown of Spokane, then in his college town of Walla Walla, and finally in Seattle, where he lived after graduation. In May of 1984, he embarked on what turned out to be a three-year journey around the world, using mostly Esperanto. In 1987 he returned to the US to participate in the Esperanto Courses at SFSU and that Fall, with help from ELNA and many of its members, he spent three months traveling in the US giving speeches and slide presentations about his travels.

In January 1988, he returned to Japan to work in the headquarters of the Japanese religion Oomoto as a specialist in Esperanto. For the last ten years he has remained in Japan working for Esperanto as an editor, writer, and teacher. He is editor of the Esperanto magazine *Oomoto*, and regularly contributes to a monthly bilingual magazine *Nova vojo*. It was there, in his regular column *Perspektivoj*, that this article first appeared in print, in June 1997, in the original Esperanto alongside a Japanese translation. The article caught the attention of Esperantists around the world when it was reprinted in the January 1998 issue of the magazine *Esperanto* published by the Universal Esperanto Association.

New people that I meet often express surprise when they find out that I, an American, use Esperanto instead of English here in Japan. Some of them can hardly believe that I am actually an American, because they don't hear me speaking English.

Well, it is true that most Americans prefer to use English. Many Americans think that English is sufficient, and that everyone in the world should learn English. Why then do I prefer Esperanto to communicate with non-Americans?

Here are a few reasons:

✪ **Friendship.** During my travels, I noticed that most of the people who spoke to me in English were not interested primarily in me as a person,

nor in my culture. Either they wanted to sell me something, or they wanted to use me to improve their English in order to get into a better school and get a better job, or something, but very few were interested in making new friends.

In contrast, a great many of the people with whom I speak Esperanto are interested in me as a person or in my culture. Many of them hope to make friends, and in fact, many of them do become friends.

✪ **Equality.** If I speak English with a Japanese or someone else whose native tongue isn't English, I will always be in the position of expert in the language, he or she will inevitably be speaking from a lower position. If instead we were to use the language of the other person, for example Japanese, the situation would be the same but with roles reversed.

Such inequality unavoidably hinders making friends. It is unfair, and it forms a sometimes subtle barrier against the smooth flow of human relationships, especially friendship. Good friends must maintain equilibrium in their relationship, at least in their hearts, but when the language they use forces them into a position of such fundamental inequality in their communication, it is very difficult to maintain a feeling of equality in the heart.

✪ **Opening doors.** During my world travels, Esperanto opened many doors for me, figuratively and literally. I spent the night as a guest in 150 Esperantists' homes during my three-year journey, and only one night as a paying guest in a hotel! Through Esperanto and those who, like me, have learned the language, I could enjoy very rich cultural encounters, meet many diverse people and get to know much of their lives, cultures, homes, thoughts, and viewpoints on the world.

Some of my good friends, years after we meet, confessed to me that before

meeting me, they didn't like Americans. They were prejudiced about my countrymen because of impressions they received from tourists, television, movies, etc., and if they knew from the beginning that I was an American, they probably would not have made friends with me. Some of them hated English because it symbolizes the cultural imperialism they deplore. So, if I had been using English, I certainly would not have been accepted by those people, who are now very dear friends. Esperanto indeed opened the doors to them.

✪ **Toward a better world.** Working to disseminate Esperanto, I have the feeling that I am doing something useful for the world. If people throughout the world could freely communicate as equals, and become friends through Esperanto, certainly the world would become better, more just, friendlier. I don't think that Esperanto alone will solve all the world's problems, but it can, I think, empower people to work together to find solutions. It is a very concrete action that I can do to actually make a difference. I see many individual lives vastly enriched by the use of Esperanto, similar to my own.

✪ **Creativity.** I love using the language Esperanto, because it is conducive to greater creativity. Because of the language's amazing flexibility, I feel liberated when writing or speaking Esperanto compared to English, whose structure and word stock are relatively rigid. The possibilities for creating new expressions in Esperanto are almost limitless; it is a great joy to explore them and find just the right expression using existing parts. In order to expand his ability to express himself in any language, one must learn more words, but in Esperanto, that is often possible without resorting to a dictionary, by thinking about how to combine words that are already known. If the real meaning of the idea to be expressed is well understood, an appropriate expres-

sion can usually be formed. A real joy!

⊕ **Life experiences and self-confidence.** Venturing through doors opened by Esperanto, I have been able to receive many valuable life experiences which would most likely not be possible without Esperanto. Some examples are: camping out and bicycling through several European countries together with groups of young people of many nationalities; learning how to make wool felt by hand in a tiny village in Hungary; on numerous occasions making public speeches or presentations; writing articles and seeing them in print, and becoming intimately acquainted with Japanese culture in many ways. Such life experiences have made a huge contribution to my self-confidence, and helped prepare me to competently take an active role in the world.

⊕ **A new world concept.** Perhaps the single most important thing I've gained from my use of Esperanto is a drastic change in my world concept. Before, I imagined that the world was populated by strangers — people quite different from me and not approachable. With strangers it is difficult to feel friendship, love, or even sympathy, because, after all, they are just strangers, aren't they? However, because of my experiences using Esperanto, I discovered that my concept was very much in error. The world is populated not by strangers, but by people, the same as me and my family members. Furthermore, very many of those people would willingly become my friends, if they had the opportunity to meet me and get to know me. So they are not strangers at all; they are friends, or potential friends. What a huge difference! Now, I feel a real connection to people throughout the world. Before, that interconnectedness was only a nice theory taught by most religions, but for me now it is very real. I have friends throughout the world, and many more potential ones. I could not re-

joice if one people were to defeat another in war, because they are both my friends. (This became painfully clear in the case of Bosnia, where my friends became divided into three separate groups fighting each other.) Likewise, I cannot remain indifferent when a catastrophe, or a wonderful occasion for that matter, happens anywhere in the world.

Finally, I no longer feel limited to one part of the world, to only one language, only one culture. I am free to interact with people throughout the world, because there are friendly people everywhere, and because Esperanto gives me the tool to easily converse with them.

Joel BROZOVSKY (Kameoka JP)

LETEROJ

Editor,

You recently stated, correctly, that "Esperanto gets a very positive mention in the videotape *Democracy in Time*, just released by the Center for the Evolution of Democracy (CED)." (*Esperanto USA* 1/1998) Although our video is readily available to nonprofit and educational institutions, I would like to explain here why we regard Esperanto as important to the further evolution of democracy:

Language barriers and secrets are two important obstacles standing between democracy and its authentically ideal forms. We regard Esperanto as the most elegant and efficient solution to the problem of language barriers.

Accordingly, CED advocates mandatory Esperanto courses in all countries for grades K-8 with optional classes in Esperanto cultural, economic, and scientific communications at higher grade levels. We also support laws that would make

Esperanto an official language in every international organization and that would grant every citizen a right to communicate with her or his own government in Esperanto.

How could such commitments to Esperanto affect the evolution of democracy? Here are three probable ways:

1) One of the generally unresolved problems of democracy is that of fair representation for minorities. Esperanto, as a universal second language for everyone, would reduce the barriers to participation in government faced by many ethnic and linguistic minorities.

2) Poor and working people in every country share interests with the people of other countries but often don't have the time to learn foreign languages. Esperanto would clearly favor international communication among disadvantaged peoples and would facilitate their mutually supportive activities.

3) The mystique of globalization, coupled with language barriers, has enabled the gradual replacement of democratic decision-making with decision-making by corporate-dominated international trade organizations. Esperanto could help penetrate their veil of secrets with an international language that might facilitate the development of universal standards for the protection of women, children, labor, and the environment.

John CHAMPLIN, Secretary
CED, PO Box 1329, Martinez CA
94553, ced@cedemocracy.org,
www.cedemocracy.org

[CED is the only non-Esperantist organization that financially supported the video course *Esperanto, Pasporto al la tuta mondo* – ed.]

FILMISTO SIMBIOZAS KUN AŬSTRALIAJ ESPERANTISTOJ

Paul Williams – sendependa filmisto el Melburno – kaj lia skipo estis konstante videblaj dum kvar el la kongresaj tagoj en Adelajdo. Ni neprevolis scii pli pri la filmo kiun li pretigas.

IE: Kiel vi ekhavis la ideon fari filmon pri Esperanto?

PW: Mi supozas ke miaj kialoj estas nekutimaj, ĉar mi ja ne estas mem esperantisto, eĉ, mi apartenas al la minoritata malbonŝancularo parolanta nur unu lingvon. Esperanto ĉiam interesis min ekde kiam mi trafis aron da malnovaj diskoj en iu rabata disvendo. Ĝi demonstris la ĝustan prononcon de Esperanto: temis pri lingvolernilo el la jaroj 1920-aj. Tio okazis antaŭ 10 jaroj. Mi komencis, unue malrapide, serĉi informojn pri Esperanto, kaj trovis tre malmulte pri la lingvo kaj ĝia socia movado en Aŭstralio. Surprizis min ke tiom malmultaj indicoj ekzistas. Mi eklegis biografiojn de Zamenhof kaj de lia filino Lidia, kaj mi forte ekinteresiĝis pri ilia vivo. Je tiu stadio mi supozis ke la movado simple formortis en Aŭstralio, ĉar en la bibliotekoj mi trovis nenion pri Esperanto post la jaroj 50-aj. Fakte, kiam oni esploras ion ajn, oni devas scii kie esplori. Foje trovo okazas hazarde. Konkludante ke la movado estis mallongviva socia fenomeno en la unua duono de nia jarcento, mi flankenmetis mian esploron por kelkaj jaroj, kaj revenis al ĝi tute hazarde, trafante Esperanton en la telefonlibro de Melburno. Mi vokis la lokan klubon, iom post iom ekrenkontis esperantistojn kaj eltrovis, kio movas la movadon. Jen, resume, la motivigo por mia filmo. Mi donas forumon kie aŭstraliaj esperantistoj povas klarigi kial ili dediĉis grandan

parton de sia vivo al la internacia lingvo. En kiel eble plej larĝa senco la filmo temas pri ĉi tio: kial Esperanto? Necesas kompreni ke la konateco de Esperanto en Aŭstralio estas apenaŭa. Ĉi tie tre malmultaj aŭdis pri la lingvo, kaj tiuj kiuj ja aŭdis supozas (kiel mi pli frue) ke ĝi antaŭ longe formortis. Tio donas al mi alian motivon por turni la filmon. Jen okazo altiri pli da publika atento al la ideoj kiujn Esperanto implicas. Esperantistoj ŝatas iom da reklamo kaj almenaŭ tial – se ne pro alio – entuziasmas pri la filmo! Surprizis min ke tiom malmulte da informoj ekzistas en la anglalingva mondo pri Esperanto. Troveblas ja iom da literaturo, sed dokumentaj filmoj preskaŭ tute mankas – surprize por mi. Kiel rimarkigis al mi kritikemuloj ene de la movado, plejmulto de la historia dokumentado pri Esperanto restas en la kadroj de la lingvo mem. Mia filmo rigardas Esperanton laŭ la perspektivo – aŭ mi povus diri: per la okuloj – de la angla lingvo. Mi vidas tion kiel manieron proksimigi Esperanton al larĝa publiko.

IE: Kiel vi certigis la subtenon de esperantistoj por via filmo? Ĉu ili ne estis iom suspektemaj pro la fakto ke en la ĉeffluo de la amas-informiloj oni kutime primokas esperantistojn?

PW: Vi pravas pri tio ke la ĉeffluaj amas-informiloj ne-Esperantaj tendencas marĝenigi Esperanton kaj moki pri ĝi, kaj ke sekve esperantistoj povas suspekti aliajn ke tiuj portretos ilin kiel strangulojn, homojn ekstravagancajn aŭ eksmodajn, bildigante Esperanton tro stranga por esti vera. Mia celo ne estas nutri tiajn miskomprenojn aŭ stereotipojn. Mia filmo intencas rakonti la historiojn de pluraj aŭstralianoj kiuj fariĝis, pro

iu aŭ alia kialo, Esperanto-parolantoj. Kio igis ilin ekparoli Esperanton? Kio en Esperanto kongruas loge kun ilia persona filozofio aŭ valorsistemo? Kiajn obstaklojn ili renkontas provante antaŭenigi Esperanton? Al ĉi tiaj demandoj mi serĉas respondojn, kaj mi kredas ke ili tre interesos publikon kiu scias malmulte pri Esperanto. En la respondoj ĉef-tonas la espero kaj aspiroj de la Esperanto-movado je pli ĝenerala nivelo. Per tia persona aliro al la lingvo mi klopodas klarigi la historion de la Esperanto-movado, la strukturon de la lingvo, la vivon de ĝia inventinto, kaj la pli sekajn, faktajn aspektojn de la movado. Eble interesos vin ke, dum mia serĉado prepare al la filmo, mi skribis preskaŭ 200 leterojn al arkivoj por trovi malnovajn filmsekvencojn pri la Esperanto-movado aŭ rilatajn al ĝi. La reago estis pli bona ol mi imagis. Oni indikis al mi la ekziston de sufiĉe multaj malnovaj sekvencoj – imagu, eĉ pri Zamenhof mem! Per ĉi tiuj mi volas krei historian fonon por la filmo. Akiri la montro-raĵton de tiaj filmoj estas multekoste, kaj tial povas okazi – kiel ĉiam en filmo-farado – ke en la fino mi devos kompromisi pri miaj planoj pro la financaj limigoj. Se iuj Esperanto-parolantaj aŭstralianoj eble suspektas miajn motivojn, ili ne sciigas tion al mi. Plejparte ili montris grandan entuziasmon pri la projekto, kaj Aŭstralia Esperanto-Asocio eĉ helpis financi ĝian evoluigon kaj la rilatajn esplorojn. Ni interrilatas simbioze! Mi volas rakonti ilian historion, kaj ili volas ke ĝi estu rakontita, por almenaŭ beligi la publikan bildon de Esperanto en Aŭstralio. Dum ni filmis la Univerŝalan Kongreson en Adelajdo, ni diradis al ni interalie: “Neentuziasma esperantisto simple ne ekzistas”. Tiuj

en la aŭstralia Esperanto-parolantaro kiuj estas enplektitaj en la projekto, fervoras pri ĝi. Laŭ mia sento ni kreis kun ili reciprokan fidon, kio gravas por fari dokumentfilmon – kaj gravas en la vivo ĝenerale. Kiel mi diris, mia persona impresio pri esperantistoj igas min alte estimi ilin. Mi sentas min allogita al la idea kerno kiun la plej multaj esperantistoj portas en sia koro: internaciaj frateco, interkompreniĝo kaj kompromisemo. Mi ege ŝatas la ideon de neŭtrala lingva forumo egale alirebla por homoj el ĉiu ajn fono. En Adelajdo mia skipo kaj mi bonŝancis vidi la Esperantan idealon funkcii, kiam homoj el pli ol 50 malsamaj kulturoj povis paroli inter si sen malhelpoj. Se antaŭ la kongreso mi ankoraŭ havus iujn dubojn pri la efektivigeblo kaj pravigeblo de Esperanto kiel vera lingva forumo, tiuj duboj nun malaperus. La kongreso ekzemplis por mi (kaj por la filmo) kiom multe Esperanto kiel lingvo havas por proponi kaj kiom ĝi estas miskomprenata de siaj kritikantoj. Laŭ mi oni ne plu povas nomi ĝin artefarita lingvo, ja ĝi nun montras ĉiujn verajn signojn de lingva viveco! Tion rimarkis mia filma skipo en la Adelajda UK: la lingvo vivas! Ilin impresis la pasieco de la homoj renkontataj. Michael, la kameraisto, pensas ke la lingvo estas la eliksiro de eterna juneco! Por spertaj esperantistoj, tiaj observoj malkaŝas nur banalan evidentajon. Samtempe vi devas memori ke, kvankam mi nun multe scias pri Esperanto, mi ne estas esperantisto, kaj mia filmo neniel celas propagandi la Esperanto-movadon. Mi serĉis ankaŭ kritikantojn de Esperanto, kaj mi paroligos ilin en la filmo. Ekzemple, okazis klopodoj akceptigi Esperanton kiel permesatan lingvon en la bazaj kaj mezgradaj lernejoj de Aŭstralio. En ĉi tiuj klopodoj admirinde agadis aŭstraliaj esperantistoj kaj, oka-

ze, neesperantistoj allogataj de ĝia logikeco; malgraŭ tio, ilia propono estis senescepte forbalaata kun antaŭjuĝema aŭtoritato. Mi volas esplori laŭ ĉi tiuj spuroj. Se Esperanto estas tiel bona ideo, kial oni ne instruas ĝin en niaj lernejoj? Respondante ĉi tiun demandon je la nivelo de ordinaraj homoj, mi ilustras gravan problemon kiu malhelpadis Esperanton tra ĝia tuta ekzisto: ksenofobio, la timo de ĉio fremda kaj nekonata. Mi trovas tre ironie ke kritikantoj de Esperanto prenas la estokialon de Esperanto kaj misinterprete renversas ĝin por skurĝi Esperanton. Certe vi ĉiuj konas ilian diron: “Esperantistoj celas ke Esperanto estu la sola lingvo.” Kompreneble, nenio estas malpli vera. Finfine, mi faras filmon por angle parolanta publiko kiu tre malmulte scias pri Esperanto. Mi montros al ĝi la esencon de Esperanto laŭ la perspektivo de kvar aŭstraliaj esperantistoj – la gravaj rolantoj – en ekvilibra kaj distra maniero. La filmo plejparte parolos angle, sed granda parto de la kongresaj scenoj estas en Esperanto; tiun ni subtitolos. Ni konsideros cirkuligon en aliaj lingvoj, ankaŭ en Esperanto. La planatan daŭron mi taksas je 52 minutoj. Provizore la filmo titoliĝas *Unu mondo, unu lingvo: la Esperanto-movado en Aŭstralio*, kun la rezervo ke tiaj titoloj emas ŝanĝiĝi je la fino de la projekto. La filmo estos vendita al unu el du aŭstraliaj dissendantoj, SBS aŭ ABC.

Intervjuis István ERTL (Rotterdam NL)

[*Forte mallongigita varianto de ĉi tiu intervjuo jam aperis en Esperanto sep 1997, p. 150.*]

USEJ ADRIFT

It's an odd situation. USEJ finally has finances, a web site, a small library, and even an advocate on the international level (the president of the world youth organization, no less)... but it doesn't have any activists!

This is already a huge jump from where USEJ was nearly five years ago, when it had to start essentially from scratch. Since then, it has organized conferences, published a newsletter, and even began work on the Internet. But slowly the chief activists of USEJ have moved on, leaving USEJ in the unique situation of having all the ingredients, but no chef.

So, do you think you have what it takes to keep the organization from dying out? At this moment, we're looking for young people nationwide who have the energy, dedication and time to keep USEJ active and going. In a general sense, these young people would simply do what is needed to engage the members and keep USEJ alive. In a practical sense, this could mean, for example, planning retreats, working on publications or starting classes. Fortunately, they won't have to start from square one, since USEJ already has a number of resources to help out.

Being an activist with USEJ is a great opportunity not just to meet and work with other young people from around the country (and the world). It's also a chance to strengthen your skills in writing, organization and planning, highly valued skills in any occupation. And let's not forget you get to practice your Esperanto...

If you're interested in jump starting USEJ, drop a note by Joseph Truong, 624 2nd St, Lancaster PA 17603 or jtruong@loyola.edu, or call at 717/393-4273. And don't forget to attend this year's National Convention in Montreal from July 25 to 27, where you can really see how much of a need for USEJ is still left!

Joseph TRUONG

ENGLISH IN THE WORLD

After more than 25 years I still vividly remember my first English lesson, during which my English teacher (an Oxford graduate) warned us that unlike our native language, English has a very chaotic spelling, that allows one to write *gutta-percha* but read *rubber*. Was he right! (I.O.)

“Avec l’anglais, on se débrouille partout.” C’est ne pas aussi simple. Allez donc trouver des gens parlant anglais en Bulgarie, Hongrie, Chine ou même au Japon! Et d’ailleurs, pourquoi faudrait-il qu’avec un Chinois, nous communiquions en anglais, cette langue si difficile pour les deux? Combien d’entre vous ont étudié la langue de Shakespeare pendant au moins sept ans sur la bancs de l’école, et sont maintenant à peine capable de tenir une petite conversation courante? (Maryvonne and Bruno Robineau in *Et leur vie, c’est la terre*. Second edition. Nantes: Édition Opéra, 1995, p. 29)

They said to me, “With English you can make yourself understood anywhere in the world.” But in a Spanish village I saw a French and Swedish car collide; the drivers could not communicate neither with one another nor with the police. In a little town in Thailand I saw an agonized tourist trying to describe his symptoms to a local doctor – but in vain. I have worked for the United Nations and the World Health Organization on all five continents and found out in Guatemala, in Bulgaria, the Congo, in Japan, and in many other countries that, outside of the major hotels and airports, English is useless. (Claude Piron in *Where Is Myth? Where Reality?*)

After the first fire aboard the Scandinavian Star in 1988, the NTSB criticized its firefighting capability, evacuation plan, and the ability of

the crew to communicate in English. Once the ship was repaired, its owners sold it to a European company. Within a week of its sale, it had another fire, now believed to have been set by a disgruntled crew member: 161 people died, most in their state-rooms or in smoke-clogged passages. Investigating the blaze, Norwegian authorities faulted the escape plan and preparedness of the crew, especially its crippling inability to communicate in a common language. (*Boston Globe*, Oct 26, 1997)

It is also helpful to travel with such as a *Berlitz, Greek For Travellers* phrase book, as, outside of the airport/Centre of Athens, you cannot guarantee to find anyone who understands or speaks English or French, whatever your language might be! (From a brochure published by “The New Humanity Centre” in Kalamata, Greece)

Following *National Geographic’s* example (see *Esperanto USA* 3/1997 p.9), yet another popular magazine in English has made its debut in Spanish – *People* has become “la nueva revista para latinos”. If “everybody speaks English” why was this necessary?

And yet another one: starting February 1998, *National Geographic* publishes an Italian edition which is subtitled “Rivista ufficiale della National Geographic Society”.

... Examples of English

In correspondence

We are publishing, for those who are interested, the «*Precis*» or «*Epitomo*» to the Universal Alliance in Esperanto, should you be able to help us distribute this publication to others in the world-wide Esperanto movement, this booklet, outlining the basic principles of the *Universal Alliance*, being, also available in

French and Greek, as available, here, at our Centre. (From a Press release from “The New Humanity Centre” in Kalamata, Greece)

To receive information on how to subscribe to *Hello Milano*, compile the coupon at right and send by post or fax to the address shown. (*Hello Milano*, Year 3, N° 5, 1-31 May 1998)

In tourism

The Carpathians form of mountains are in the centre of the country, bordered on both sides by hills and plateaux and finally the great plains of the outer rim. (From the 1996 *Catalog of the Romanian National Association of Travel Agencies*)

On the Menu

Cold shredded children and sea blubber in spicy sauce. (China)
Dreaded veal cutlet with potatoes in cream. (China)
Pork with fresh garbage. (Vietnam)
Fried friendship. (Nepal)
Buttered saucepans and fried hormones. (Japan)
Fried fishermen. (Japan)
Strawberry crap. (Japan)
Teppan yaki – before your cooked right eyes. (Japan)
Indonesian nazi goreng. (Hong Kong)
Roasted duck let loose. (Poland)
Beef rashers beaten up in the country peoples fashion. (Poland)
French fried ships. (Egypt)
Muscles of marines/lobster thermos. (Egypt)
Toes with butter and jam. (Bali)
Goose barnacles. (Spain)
Pork meat with sweat potatoes. (Moldova)

Det darn inglisch

(All examples below taken from *When Cultures Collide* by Richard D Lewis, Transcreen Publications, Riversdown, Hampshire)

in Germany

Next week I shall become a new car.
(get)

Thank you for your kidneys. (kindness)

What is your death line? (deadline)

in Japan

I have split up my boyfriend.

My father is a doctor, my mother is a typewriter.

I work hardly 10 hours a day. (hard)

in Portugal

What will you do when you retire? I will breed with my horses.

Butchers have been fined for selling monkey meat. (donkey)

in Sweden

Are you hopeful of any change? No, I am hopeless.

in Finland

We are sitting in the glass room.
(classroom)

He took two trucks every nights.
(drugs – pills)

He took a fast watch. (quick look)

How old is your son? Half past seven.

ESPERANTO IN THE MEDIA

“... Remedios de Varo y Uranga – daughter of the engineer Don Rodrigo Varo y Zajalvo [...], devotee of Esperanto”... “Remedios’s father was a freethinker and even an advocate of Esperanto, which for that era meant freedom of thought.” (Remedios Varo – *Catalogue Raisonné*. Mexico City: Ediciones ERA, 1994)

Martin Gardner dedicates a whole chapter of his book *The night is large* (New York: St. Martin’s Press, 1996) to *Klingon and other artificial languages*, among which obviously Esperanto is mentioned – even in a positive way.

Alexander Schwartz, a freelance translator and former staff member at the UN, declares about Esperanto in *ATA [American Translators Association] Chronicle* (Sep 1997): “It’s the easiest language in the world – it’s designed, of course, to supplement natural languages, not replace them. I learned it in about a month when I was 17, not only to read but to speak as well, with the help of a friend who had graduated from Stuyvesant the year before I did. When we worked together at the computer lab, we always spoke Esperanto at lunchtime. It’s a very practical language, one which I used in my UN work, and at the same time it’s extremely expressive for literature purposes. Poetry in Esperanto translation can be every bit as good as the original – and sometimes better.”

Daily Hampshire Gazette (Feb 10, 1998) dedicated an entire column to ... *Esperanto at the [Hampshire] mall*, where ELNA member Sally Lawton is teaching an Esperanto class.

En somera vilao won’t be a blockbuster opines Paul Murphy in *The Japan Times* (Feb 19, 1998) about the low-budget film that the Japanese Esperanto Institute is working on. In spite of his less than optimistic opinion about the 30-minute film, Paul Murphy wrote a quite balanced material in *Esperanto boosters still hopeful*.

The Alpharetta Neighbor (Mar 11, 1998) featured a picture of ELNA members Clyde Price and Joel Amis accompanied by a short text describing their success in the Esperanto field. In honor of L.L. Zamenhof’s birthday, the mayor of Atlanta GA declared December 15 1997 “Esperanto Day”.

“Phil Costa, an analyst with Giga Information Group in Massachusetts, likens the Java-Windows battle to

the effort to make Esperanto the world’s spoken language. It failed. English became the international language because so many people used it. [...] But don’t assume that Java will go the way of Esperanto. Rather, like spoken languages, computer languages either prove useful or they die.” (*San Francisco Chronicle* Mar 12, 1998, p. E3). This generated a letter from Miko Sloper (Mar 25, 1998, p. B3), in which the author invites the readers to take a look at ELNA’s webpage and to attend the SFSU Esperanto Workshop.

In a cartoon by Warshaw & Shaffer featured in *Christian Science Monitor* (Mar 17, 1998) Esperanto appears along other “endangered species” in this country like health care, metric conversion, and palm oil imports.

Here, Bern Stollman, this one is for you: “The uniform packing of the EPs issued by Sonic Youth Records, and the Esperanto titles of this third release in the series, could be read as a tribute to ESP, the great American label and home of countless misfits.” (*The Wire*, Mar 1998, p.61)

The latest issue (#63) of *Factsheet 5* (San Francisco CA) reviews three Esperanto periodicals: *ELNA Update*, *Rok-gazet’* and *Esperanto USA*, the latter accompanied by a picture of its issue #2/1997.

In a review of *SYR3* (see *Esperanto USA* 2/1998, p.9), Mark Athitakis states that, “Like Esperanto, which inspired the song titles, it voices a pointlessly invented language few care to speak in, let alone hear.” (*SW Weekly*, Apr 8-14, 1998, p.35)

A piece of advice from *Christian Science Monitor* (May 19, 1998): “Forget French – Latin, Klingon and Esperanto are all the rage”. Yes, this is the title of a very interesting article by Lee Lawrence dealing with language issues including Esperanto.

RECENZE

La majstro kaj Margarita. Mihail Bulgakov. Tradukis Sergej B. Pokrovskij. 376p. 195x140. Malmole bindita. *Serio Oriento-Okcidento* n-ro 26. Sverdlovsk (Jekaterinburg): Sezonoj, 1991. Ĉe ELNA: kodo: MAJ003, prezo: \$25.90

Imagu la realan Moskvon de ĉ. 1930. Aldoniĝu duonkaŝita Satano kaj ties servantoj per serio da magiaĵoj renversante la urbanojn, plus modernaj tipoj de Faŭsto kaj ties Gretchen. Rilatigu la tuton al la ekzekuto 1900 jarojn pli frue far Poncio Pilato de la profeto Jeŝua Ha Nocri en la urbo Jerŝalaim. El tiu miksaĵo estiĝis romano **La majstro kaj Margarita** (de nun, *M k M*).

M. A. Bulgakov (1891-1940) estis dum mallonga tempo kuracisto, poste literaturisto: interalie, dramisto kaj prozisto. Li verkis ĉi tiun, sian lastan romanon inter 1928 k 1937. Sed iom post iom okazis, ke mankis al li politika praveco dum tiu stalina epoko. Finfine aperis la unua ruslingva eldono en la lastaj 60aj jaroj (en literatura revuo) kaj, en tiu tempo kaj poste, tradukoj diverslingvaj.

La intersaltado inter eventoj memorigas pri tiu de alia ruso de tiu epoko – Vladimir Varankin, kiu verkis en Esperanto sian satiran **Metropoliteno** (1933; 3a eld. 1992). Interalie, ambaŭ verkistoj utiligas planon de “romano en romano.” La tutromana skemo de Varankin estas malpli komplika ol tiu de Bulgakov. Sed en ambaŭ verkoj estas malfacile ĉiam esti certa pri la lokoj kaj la realeco de la situacio.

Por esperantistoj, la tri kulturaj fonoj de la romano do estas la verko de Varankin, **Faŭsto** de Goethe kaj la Nova Testamento de la Sankta Biblio. Eble la varankinan verkon Bulgakov ne konis, sed ambaŭ moskvaj

aŭtoroj sendube ĉerpis ideojn kaj stilaĵojn el similaj spertoj. Pli certa fonto por Bulgakov estis la ideoj kaj verkoj de N. V. Gogolj, kun ties groteskaĵoj kaj absorba zorgo pri la diablo.

M k M ofte ne distingas inter realo kaj fantazio. Partoj ŝajnigas, pro la strangaj kapriolaĵoj, kvazaŭ oni estas en sonĝo. En la angla oni trovas similan efekton en **Alico en Mirlando**. Sed ĉi tiu miksaĵo el Ruslando memorigas al ni en Usono ankaŭ stilaĵojn de iu nia propra humoristo: la en 1993 forpasinta Harvey Kurtzman, homo de rusjuda deveno, kiu en 1952 ekprezentis al ni la revuon **Mad**.

Ne ĉio en *M k M* estas fantasmagorie freneza, kapriola, pajaca. La ĉapitroj pri la ekzekuto de Jeŝua kaj la postaj okazoj estas plejparte sombre seriozaj: kiel, ekzemple estas la romano de Lloyd C. Douglas, **The Robe (La ĥitono)**. Sed eĉ en tiuj partoj troviĝas humuraĵoj. Ekzemple: Tiu Jeŝua raportas, ke antaŭ lia aresto ĉiam akompanis lin la impostisto Levio Mateo, ĝene kaj diligente skribante (kaj miskomprenigante) la vortojn de sia elektita Majstro.

Ree al la numtempo (de ĉirkaŭ 1930): La agado okazas en spaco de kvar tagoj. Inteligenciano M. A. Berlioz, redaktoro de literatura revuo, renkontas fremdulon, kiu antaŭvidas lian tragikan morton. La morto ja okazas postnelonge. Daŭre estiĝas aferoj nerealecaj: Direktoro de teatro subite sin trovas en Jalto. Mono aperadas laŭ strangaj circumstancoj kaj poste malaperas aŭ ŝanĝiĝas. Berlioz anoncas sian mortintecon al sia onklo per telegramo. Margarita kaj la servistino eltrovas kapablon sorĉistине traflugi la aeron balaile. Kaj inter la stranguloj troviĝas ĉiam ĉie iu granda nigra kato, kapabla komforte sin enigadi en homajn aferojn.

Interesa grafika stilaĵo estas, ke en vortkunmetoj kie la dua radiko komenciĝas per vokalo, ĉiam aperas dividita apostrofo: roz’odoro, buŝ’angulo, oliv’arba ktp. Tiu tiparanĝo ne nepre necesas, sed ĝi ja faciligas la legadon kaj diversloke evitigas konfuzon.

Troviĝas fine de la libro ampleksaj Notoj, kun klarigoj pri historiaj fonoj ktp. Tre lerte la tradukisto klarigas por ni la signifojn de diversaj vortludoj en propraj nomoj: en la rusa originalo kaj eventuale en la traduko. Li klarigas la detalojn pri sia esperantigita nomsistemo: kiamaniere li decidis inter nura transliterumo kaj laŭsenca traduko. La tuto povas stari kiel modelo por eventualaj aliaj tradukistoj el iu ajn lingvo. Multajn vortklarigojn li prezentas en la originala rusa, cirile skribita, kaj ankaŭ en la aliaj fontlingvoj. Tio vere helpas al homoj kapablaj almenaŭ legi tiujn lingvojn. Tiuj, kiuj ne kapablas legi, rajtas preteratenti la detalojn.

Mi sentis nur du ĝenojn pri la Notoj: (1) Ene de la teksto mem ne troviĝas indiko, ke ekzistas noto pri iu aŭ alia detalo. Oni devas do daŭre paĝturnadi por kontroli pri tio. (2) En kelkaj lokoj la notoj ne aperas ĝuste laŭ la sinsekvo de la teksto.

Inter la jamaj recenzintoj estas Alexander Z. Shlyafar (**Esperanto**, 1993(1), pp. 13-14). Li trovas la tradukon “enciklopedie klera” kaj “praktike senriproĉa.” Mi povas konsenti, ke eventuala konfuzo estiĝas ne pro mallertaĵoj en la tradukado, sed pro la strukturo de la romano mem kun ties saltado tien kaj reen inter realo kaj nerealo.

Shlyafar diras ankaŭ, ke “la traduko estas egalvalora kun la originalo.” Kaj en la Enkonduko, Spomenka Ŝtimec diras, ke ĝi “foje superas la lingvaj limojn de la rusa, en kiu la verko estis kreita.”

Bedaŭrinde, mi ne estas sufiĉe ka-

pabla en la rusa por mem fari kleran komparon. Sed mi tralegis partojn de unu el la du anglalingvaj tradukoj (la necenzurita, tiu de Michael Glenny, Harper & Row, 1967). Legante ambaŭ tradukojn, mi ja sentas iom da diferenco en perspektivo kaj mensbildado. Glenny retenas la nomon de unu protagonisto kiel *Bezdomny*. Pokrovskij tradukas laŭ la senco, *Senhejmulo*. La centurio *Krysoboj* estas en la angla *Muribellum* (kiu estus la ĝusta latina nomo) sed en la esperanta *Ratobuĉulo*. Alia grava persono aperas en la angla kiel *Koroviev*, sed en la esperanta kiel *Kerubjev*. La esperanta derivaĵo taŭge kaptas vortludon en la originalo, kiel klarigas la noto (ĉap. 9.5).

Aliloke: En ĉap. 17, "Malkvieta tago", homoj en konstruaĵo malvolonte komencas kanti faman kanton alterne en ĥoro. En la angla la kanto estas evidente "La volgaj boattrenistoj". Sed en la originalo ĝi estas "Ho glora maro", popolokanto pri fuĝanta punlaborulo. Ĉi tie, mi devas diri, ke la tre fama "Vulgaj boattrenistoj" pli frapas al anglalingvuloj. Ŝajnas, ke Glenny faris taŭgan anstataŭon por la celataj legantoj. Kiamaniere impresas pli ĝeneralan, internacian legantaron "Ho glora maro", mi ne kapablas diri.

Jen do romano ĝuebla laŭ diversaj niveloj kaj celoj: kiel distra (sed eble konfuza) amuzaĵo; kiel mensostreĉa studo de diverstavolaj alegorioj; kiel studo de traktado de propraj nomoj. Tradukinto Pokrovskij diras, ke ekzistas tri planoj en la romano. Enkondukinto Ŝtimec trovas "du paralelajn rakontojn." Almenaŭ unu alia komentariinto kalkulas kvar komplotaĵojn. Vi rajtas mem legi kaj decidi pri la afero. Kaj, finleginte, vi eble povos respondi al la demando, ĉu la faŭsteska paro vere estas tiom centrigita en la libro, ke ili tiel meritatis fariĝi ĝia titolo.

Plukompare (aŭ eble pli tempoŝpare), vi povos regali vin per 26-paĝa *poezia* versio en Esperanta traduko de Kris Long. Mi mem legis *M k M* pro tio, ke ĝi estas ero en la serio Oriento-Okcidento. Multajn penajn horojn mi prilaboris tiujn librojn, kun laciga sento ke mi fariĝadas homo pli klere internacia. Mi invitas vin fari la samon.

Reginald JADERSTROM (Mililani HI)

Hura-a-a-a. Daniil Harms. Tradukis Natan Procenko. 32p. 295x205. Broŝurita. La Kromkancerkliniko 9. Thaumiers: La Kancerkliniko, 1991. Ĉe ELNA: kodo: HUR002, prezo: \$4.80

Jen vere ĝuinda legaĵo, kiu povas plivastigi literaturan kaj intelektan horizonton de ĉia leganto. Plej simple (kaj iom supraĵe) oni povus karakterizi la ĝenron kiel specon de kanton-rompa literaturo. Temas pri originale ruslingvaj prozaj miniaturoj de Daniil Harms, unu el la fondintoj de "Unuiĝo por Reala Arto", literatura grupo siatempe malpermesita en la stalinisma Sovetio. Harms sendube estas unu el la plej originalaj verkistoj – eĉ nun liaj verkoj impresas kiel freŝaj kaj intelektu liberigaj. Imagu kiom hereza estis la moka, sarkasma kaj absurdiga stilo de Harms siatempe en la lando, kie "socialisma realismo" establiĝis kiel la sola akceptebla literatura doktrino kaj metodo.

La traduko estas ĝenerale bonega – kelkaj lokoj estas veraj majstraĵoj de tradukista inventemo. Aliflanke, ofte la tradukinto penis rekte transdoni aŭ konservi elementojn de la originalo, kiuj ne estas senpere kompreneblaj por alilingvanoj. Ekzemple, la vortordo ofte sekvas la tipe rusan vortordon pli proksime ol – miaopinie –

klareco de kompreno kaj strebo al stila ekvivalenteco normale permesus. Iom ĝena estas ofta ellaso de subjekto en frazoj, kio estas kutima kaj pravigebla en la rusa, kie la verba konjugacio senambiguigas tian elipson.

Kelkloke estas iom malfacile orientiĝi en la iom gazetstila enpaĝigo, ekzemple, sur paĝo 11 mi ne sukcesis trovi la komencon de fragmento, kiu komenciĝas per parto numero 5. Ankaŭ preskoboldo ne malatentis tiun ĉi eldonon. Tamen sufiĉe multaj preseraroj aŭ mislingvaĵoj ne tro ĝenas la komprenon, krom en nemultaj kazoj, kiam ili ŝajnas intencaj.

Sed – kiel oni ofte ripetis en Sovetio – "apartaj mankoj, renkonteblaj kelkloke" ne malpliigas la valoron de tiu ĉi leginda eldonaĵo. Jen do kelkaj specimenoj:

Vivis rufulo, kiu malhavis okulojn kaj orelojn. Ankaŭ harojn li malhavis, tial oni nomis lin rufa nur konvencie...

Sekva citaĵo estas kompleta miniaturo:

RENKONTO

Foje iu homo iris al la oficejo kaj survoje renkontis alian homon, kiu post aĉeti polan panbulkon iris hejmen. Jen, precipe, estas ĉio.

Jen plia citaĵo, tute hazarde havanta neatenditan kromsencon en Esperantujo:

DEMANDO

– Ĉu ekzistas io sur la tero, kio havus signifon kaj povus ŝanĝi la iron de eventoj ne nur surtere, sed ankaŭ en aliaj mondoj? – demandis mi la Majstron.

– Ekzistas, – respondis la Majstro kaj subite eksilentis.

Sed kial mi plu citu? Mi lasas al la legonto la plezuron frandi mem!

Aleksandro SHLAFER (Burlingame CA)

ALVOKO

Cathy and Bill Schulze are well known names in Esperantujo. Now a small group of samideanoj are collecting material for a memory book, with plans to present this book to Cathy on her 85th birthday in November. The group is looking for contributions of many kinds from friends of the Schulzes, old and new. These contributions could include narratives or anecdotes in English or Esperanto, humorous or historical, with poetry and/or photos – items that share the contributor's most precious memories of the Schulzes. There will be no limit on words or pages, (however, 8½x11-one side only is preferred for the album); the photos can be original or copies. Information on places and dates would be helpful (although the group realizes that memories are timeless). No contribution will be returned. If members or friends wish to have their contribution included in this project, they are asked to send the materials ASAP to: Dori VALLON WHEELER, PO Box 74, Goldendale WA 98620. For details please contact Dori at ☎509/773-3254, or by e-mail at: dvwheeler@gorge.net.

MENCIINDE

Amerika Asocio de Instruistoj de Esperanto (AAIE) havas kiel membrojn “profesiajn edukistojn (aktivajn aŭ pensiitajn), kiuj interesiĝas pri Esperanto kaj neprofesiuojn, kiuj instruis, instruas aŭ intencas instrui Esperanton”. Se vi apartenas al unu el la ĉi-supraj kategorioj kaj ankoraŭ ne estas membro de AAIE, petu informojn pri ĝi de Dorothy Holland, 5150 Lorenzo Dr, Santa Barbara CA 93111; bonvolu sendi adresitan kaj afrankitan koverton aŭ, el eksterlando, Internacian Respond-Kuponon.

Se vi ankoraŭ ne sendis vian kontribuojon por la baldaŭ aperonta *Literatura suplemento*, ni instigas vin fari tion antaŭ la fino de junio.

ĈU MI ESTAS NAIVA?

La familio Bonvolo, pri kiu vi tiom legis lastatempe en ĉi novaĵletero, ja meritas sian nomon: ĝi bonvole laboras, elspezas la proprajn tempon kaj energion; faras, refaras, faradas laŭ siaj povoj ĉion eblan por doni al la ceteraj (sinteno tipe Esperanta) ion plej bonan.

Kompreneble, ĝi estas parto de io pli granda – la Esperanta familio, la homa familio, sen kiuj ĝi ne havus kialon kaj eblecon ekzisti. Ankaŭ tiuj ĉi du grandaj familioj helpis, laŭ siaj eblecoj, la bonvolanojn. Tamen (ĉiam devas ekzisti iu tamen), tiu helpo povas kaj devas esti pli signifa.

La Esperanta kaj homa familioj estas tutmondaj, kio malfaciligas ilian rektan partoprenon en nia projekto, kvankam – kiel rimarkeblas – la membroj de la familio Bonvolo devenas de diversaj nacioj, de pluraj kontinentoj. Estus praktike neeble venigi ĉiujn volontulojn, bonvolulojn en la najbarecon de la familio Bonvolo, dum tiu ĉi laboras por plenumi siajn promesojn. Tamen (refoje), tiuj kiuj ne povas esti apud/ĉirkaŭ la Bonvola familio, povas helpi ĝin per tio, kio plej mankas al idealismaj familioj – mono.

Ĝenerale, esperantistoj ne estas aparte riĉaj. Malgraŭ tio, ili sukcesis traŭvojaĝi longan vojon, ne ĉiam facilan, kaj atingi la nunan nivelon, neniel neglektindan. Tio necesigis ankaŭ monon. Monon, kiu venis aŭ el la propraj poŝoj, aŭ el la poŝoj de tiuj, kiujn oni sukcesis konvinki pri la utilo de nia laboro.

Estas mia konvinko, ke ie tie, ekster la familio Bonvolo, ankoraŭ troveblas iom da mono por helpi la bonvolanojn havigi al ni ĉiuj (ne nur esperantistoj), fine de ĉi jarmilo, la longe mankantan instrumaterialon, kiun ni ĉiuj sopiras. Bonvolu montri al mi ke mia konvinko ne estas simpla naivaĵo. Dankon.

Ionel ONET

NORTHWARD HO!

Our convention this year will be in the beautiful Canadian city of Montreal, where the participants will be richly international. I hope that everybody who will be en route to Montpellier can stop off in Montreal for a bit of immersion in French culture; and that those who can only dream of visiting Montpellier can at least experience some of the joys of the international Esperanto culture in Montreal. Normand Fleury is the head of the Canadian team which is cooking up a spicy gathering. He has organised some excellent meetings already in Vermont as well as in Canada, so we can rest assured that the arrangements will be splendid. Tom Eccardt is in charge of the main event scheduling, so be sure to contact him with your proposals for workshops, lectures, etc. I hope that all fans of Esperantio's most popular folk music group Kajto will make a special pilgrimage to hear them perform live at the convention. I had the great pleasure of singing along as part of the chorus for their upcoming CD; and I have heard them perform live four times. They are splendid performers whose warmth and charm are unmistakable and irresistible. Prepare to sing along on the refrains from texts displayed on banners. And serious fans of Kajto should seek out appearances of the Dutch/Frisian shanty-singing group called Kat yn't Seil: it's the same singers with a different repertoire. They are touring the north Atlantic seaboard and upstate New York and singing in festivals and at museums. Details of their tour schedule are available on request. Their most important date is July 25, when they sing for us! Don't miss them!!

Miko SLOPER

VOJAĜU KUN LA FAMILIO BONVOLO

Usonanoj ĝuos la Eŭropecon de Montrealo. Ĝi estas la dua plej granda franclingva urbo en la mondo, kaj ĝi ege taŭgas por nia kongreso ĉijare.

La estraro kunvenos tutan tagon la 24a kaj vespere okazos interkona renkontiĝo. Ĝuu interesan programon, inkluzive duon-tagan viziton en Montrealo, bankedon, kaj koncerton de la fama Esperanta ensemblo "Kajto". Elektbla estas tut-taga ekskurso al Kebeko, eĉ pli franceca urbo kaj regiono, je 28a julio.

Montrealo estas sekura, bela urbo kaj varme anticipas nian viziton!

Survoje al Montpellier ne estos okazo prezenti *Pasporton*, sed la kasedoj por montri ĉe la UK jes vojaĝos kun ni.

Antaŭkongresa Vizito Riviero kaj Provenco

27 julio - 1 aŭgusto

De Menton ĝis Toulon, la Riviero inkluzive Nice kaj Monaco estas taŭge famaj pro siaj elstaraj pejzaĝoj kaj milda klimato. Nia grupo komencos tie ĉi, pluirante al Provenco, kiu kombinas historiajn lokojn kun la plej bona manĝaĵo en Francio. Lilakoj kaj parfumoj; spicoj, manĝoj kaj vino; la speciala lumo kaj atmosfero kiu donis al la Impresionistoj iliajn inspiron, kaj la belega varma kamparo de Suda Francio. Grasse, Aux-en-Provence, Avignon, Cezanne, Van Gogh, Gauguin! Kia ĝojo!

83a Universala Kongreso Montpeliero, Francio

Ĉe Montpeliero kaj ĉe la ILEI kongreso, pli da personoj ekscios pri la Familio Bonvolo!

Esplorado de la kongresa temo, "La Mediteraneo: Ponto inter kulturoj", ebligos pli bonan komprenon de la kulturo de ĉi tiu mondoparto, kaj samtempe esploros la rolon de nia propra interkultura ponto, Esperanto.

Montpeliero estas unu el la malplikonataj juveloj de Francio. Kaj tre Franca ĝi estas, de la krenelaroj de la antikva urbo ĝis la muroj de la

plinova Grek-aspekta Antigone. La nova aldono, konata loke kiel la "Anti-Gone", estis konstruita kiel reago kontraŭ la ultramoderna giganta subtegmenta butikarego konata kiel la "Poligono".

Ho, kiel tipe France!

Poste, dum la

Postkongresa Ekskurso:

Ekzotika Francio - 9-16 aŭgusto

ni prezentos ekzempleron de *Pasporto* al Kastelo Gresillon kie ekskursanoj restos 2 noktojn.

De Montpeliero nia grupo iros tra Narbonne ĝis Carcassone, la duoble-murigita fortikaĵa urbo kiu donas perceptojn en 15 jarcentojn da tumulto. Plu tra Albi, la naskiĝloko de Toulouse Lautrec, kaj la montetpinta urbo de Cordes, en la valon de la rivero Dordogne, flankigita per mezaĝaj kasteloj (*chateaux*); ankaŭ la kavernoj kie vivis Homo-Cro-Magnon. Ni vizitos elegantan Bordeaux. Ĉi tiu viveca kosmopolita urbo reliefigas la plej bonan vinon en la lando kaj iujn el la plej bonaj ekzemploj de 18-jarcenta arkitekturo en la nacio.

Ni finas en Parizo post vojaĝo tra Tours kaj la chateau-regiono. Francio estas ĝojiga lando viziti, kaj vojaĝi kun Esperantistoj el multaj nacioj almetas specialan guston al la vojaĝo.

8a Internacia Esperanto-konferenco

6-12 novembro: San Francisco, Los Angeles, San Diego. Post-kongreso en Havajo 12-19 novembro. Vojaĝoj per publikaj transportoj, ĉarteritaj flugoj kaj restadoj en gastejoj.

Temo: "Turismo kaj Pasporto al la Tuta Mondo." Prezo estos kompare malaltaj, kondiĉoj tre modestaj.

La Familio Bonvolo petas vian kontribuadon al *Esperanto, pasporto al la tuta mondo*. Helpu al ĝi krei Esperantistojn mondwide! Sendu donacojn aŭ mendojn (\$85 por la unuaj 4 lecionoj, aŭ \$325 por ĉiuj 15) al ELNA.

Nia videokurso por instrui Esperanton jam komencis multajn vojaĝojn ĉirkaŭ kaj tra la mondo. La unuaj 4 lecionoj de *Esperanto, Pasporto al la tuta mondo* jam alvenis ĉe aĉetantoj en preskaŭ ĉiuj mondpartoj. Reagoj estas tre pozitivaj.

La familio Bonvolo kaj la aliaj bonvoluloj invitas vin vojaĝi kun ili ĉijare:

Unue al -

San Francisko Ŝtata Universitato

5-24 julio - 3-semajna intensiva multnivela kursaro estas la plej bona en la mondo. *Pasporto al la tuta mondo* estos uzata tie ne nur por instrui komencantojn, sed ĝi ankaŭ amuzos pli spertajn Esperantistojn. La instruistoj estas Aleksandr Shlafer (Rusio/Usono); profesoro John C. Wells (Britio), antaŭa prezidanto de UEA; Katalin Smidéliusz (Hungario); kaj Kanae Hirose (Japanio). Se eble kaptu la okazon pli bone lerni Esperanton kaj ĝui la etoson de San Francisco - kaj ĝui la eblecon esti inter bonvoluloj de ĉirkaŭ la mondo.

Dum la klasoj ĉe SFSU, ni daŭrigos la aŭdacan projekton per filmado de sekvaj lecionoj de *Pasporto al la tuta mondo*.

Poste *Pasporto* estos prezentita ĉe

46a Jarkongreso de E.L.N.A.,
24-27 junio - Montreal, Kanado

Esperanto Vojaĝ-Servo
6104 La Salle Avenue
Oakland CA 94611
[510] 339-2001
Fax [510] 531-0152
LusiHarmon@AOL.com